

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

Szomorú-szép Karácsony 1989

(Visszaemlékezés egy 15 évvel ezelőtti szomorú Karácsonyra)

Ahogy múlnak az évek, a karácsonyok mind jobban és jobban megszépülnek, még akkor is, ha az adott időben oly rettenetes volt a Jézus-várás. **1989 Mikulás napja körül jött el számunkra a fájdalmas örömet jelentő megváltás. Három gyermekünkkel, Noémi, Zita, Alpár (13, 12, 10 évesek) hagytuk el szülőföldünket,** ez volt a fájdalom, és menekültünk ki a Ceausescu-féle „paradicsomból”, ez volt az öröm. Előtte évtizedes nyomorúság jutott osztályrészül, mert Krisztus evangéliumát nem tudtam és nem is voltam hajlandó összevegyíteni a marxi-lenini apokalipszissal. Négyévi állástalanság, kirekesztettség után hozták meg kalandos úton (fehéreneműjükbe rejtve) **az anyaországi befogadót,** amit Erdélyből kiszakadt sorstársak, néhány hazai jótevővel intéztek éveken át... Amíg utaztunk éjszaka és gyermekeink aludtak, arról beszélgettünk, hogy milyen lesz a karácsony távol a szülőföldtől, szeretteinktől, lesz-e legalább egy fenyőgally, és egyáltalán hol fog majd érkezni Jézus a Szentestén. Szülői megérzésünk, évtizedes, lelkekkel foglalkozó munkánkban fakadó jövőbelátásunk nem sok jót mutatott. **Fűzesgyarmatra érkezve nem várt senki,** a feletteseink úgy elrendezték, hogy még a tanácsnál sem tudták, hogy érkezik egy öttagú család lelésznek a településre. Valami gyorssegéllyel **másnap elindultunk a debreceni menekült-táborba.** Az elhibázott „fogadás” kijávitásával Budapesten kötöttünk ki az egyik egyházi vendégszobában, két szűk helyiségben öten. Adventi várakozásunk abból állt, hogy **rendeztük a tartózkodás hivatalos ügyeit, és megkerestük azokat, akik kiszabadulásunkat segítették.** Mind ismeretlen, jó szándékú emberek! Egy szolgatárs kivételével a karácsonyra készülő és készítő elhivatottaknál „nem vala helyünk”, nem került egyetlen alkalommal sem asztal kis családunk számára. A sarki ABC csirkeszárny-készletét hat héten át szorgalmasan apasztottuk, amiből aztán az ünnepek alkalmával is fenséges ételek kerültek az asztalra. Annyi szép, meghitt karácsony után, felejtve minden cudarságot, csak az hajtott, hogy lesz-e karácsonyfaág legalább a barátságatlan körülmények között. **Közben dült a megváltó karácsony otthon.** Haza akartam menni sorstársaim közé, de barátaink innen és otthonról visszatartottak, hogy életem veszélybe kerülhet, és mi lesz akkor a családdal. Amikor nem jártuk hivatalos útjainkat, az udvarban lévő sorstársainknál (akik egy-két évvel azelőtt jöttek át!) néztük az otthoni eseményeket, gyermekeink pedig gyermekeikkel társalogtak, vagy olvastak, mert valakinek eszébe jutott, hogy ha kenyeret nem is adnak, legalább olvasnivaló könyvvvel lássák el őket.

Akkoriban a menekültek olyan központokat kerestek fel, amiket az egyházak hoztak létre. Minket is Rákospalotára irányítottak. Ott jártunkban-keltünkben olyan arcokkal talál-

koztunk, akik nem is olyan régen otthon a „nagy kórusban” dicsőítették a Kárpátok génuszát, s most „szegény, elűzött menekültekként” gyűjtöttek a következő életükre. De nem ezért fontos számunkra Rákospalota, hanem azért, mert itt láttuk jelét annak, hogy talán lesz karácsonya családomnak. Itt ismertünk meg egy igazi lelkészcsaládot, akiknél aztán lett terülj-terülj asztalkám is. **A Simonffy családhoz** (áldja meg őket szeretteikkel együtt a Mindenható!) való visszajárásunk tette aztán adventi várakozásunkat teljessé. Gyermekeinket az említett családnál hagyva, ott a szállásunk mellett, elindultunk Máriával – Jézus érkezéséhez is Mária kellett! – az én Máriámmal, gyermekeim édesanyjával újra felkeresni a Simonffy családot. Titkos volt küldetésünk, pedig már gyermekeink nagyok voltak, de nélkülük kellett „megszervezni” a karácsonyt. Kődös, nyirkos adventi este volt. Felszálltunk, majd átszálltunk valamilyen járműre. Körülöttünk embertömeg, megrakottan bevásárolt karácsonyi kellékekkel. Aztán üres helyet is találtunk az egyik sarokban, mert fogytak az utasok. A végén a villamosban már csak hárman ültünk. Mi összebújva, mert elég hideg volt, olyan erdélyi „bőralábújő”. Néhány ülésel arrább egy hosszú kabátos, erőteljes alkatú férfi, többszörösen nyaka köré csavart sállal, svájci sapkája ősz, göndör fürtöket takart. Nézett ki az ablakon, mi meg félhangosan, a jövődől szabad-karácsonyunkról beszélgettünk, csalódásokról, reményekről. De mindenről úgy, hogy gyermekeink ne vegyenek semmi fájdalmat, kétségbeesést észre rajtunk. Nekik igazi Karácsony kell, annyi hányódás, annyi borzalmas év után! Azt hiszem, hogy a végállomás volt, ahol megállt a villamos. Leszálltunk, az utastársunk is. Megállt előttünk, zavartan kotorászott a zsebeiben, majd megszólalt, és mondta, hogy sok mindent hallott beszélgetésünkről, és rájött, hogy számkivetettek vagyunk, nemrég érkezhettünk. Közben már megtalálta, amit keresett a zsebeiben, és szégyenlősen mondta az a megtermett ember, hogy ha meg nem sért, **fogadjuk el csekély ajándékát, hogy legyen jobb a karácsonyunk.** Én, a szavak embere, nem tudtam szólni sem, amikor a **kezembe nyomott kétezer forintot.** (1989-ben nagy összeg volt ez még!) Ő segített ki a bajból mondván, hogy ne utasítsuk vissza, mert tudja, hogy milyen a menekültek sorsa, mert **ő is 1956-ban vándorbotot kellett vegen** a kezébe sok ezer sorstársával együtt, **azóta Kanadában él** és hazafelé tart. A döbbenettől teljes tehetetlenség vett erőt rajtunk. Még a nevét is elfelejtettük megkérdezni. Az természetes volt, hogy nagy hálával megköszöntük, de jó lett volna a címét is elkérni, hogy kapcsolatot tarthassunk. Mikor elköszönt, annyit még mondott, hogy **Kolozsvár mellől való, aranyostordai székely...**

...Egy ideig még álldogáltunk, nem tudom, mennyi idő telt el, és sírtunk. A sűrű ködön és

szürke felhőkön át már látni véltük a betlehemi csillag fényét.

...Aztán lett karácsonyfaág, amit a vendégszoba gázcsövére erősített fel az „angyal”, lettek kisebb-nagyobb ajándékok, de mindenikben több volt a szeretet, a lényeg. Azóta már elszaladt 15 karácsony, de ez a legemlékezetesebb valamennyi közül, s így a legszebb is. Áldott légy valahol a nagyvilágban, te, aranyostordai székelő „angyal” is! Miként minden karácsonycsináló.

Sokszor elesik, elbukik az ember az adventi jéges úton, de Karácsonyra feltápászkodik. Az egyik papköltő ezt írja: „**Mert a Karácsony nem hagy el soha! / Bűnben és ködben mégis visszahozza / a kisgyermek tiszta mosolya!**” Hozzanak bármit ma is a hétköznapi vetekedések, fogcsikorgatások, Karácsony egyik jelszava a kis zsidó lány, Anne Frank utolsó naplóbejegyzése kell legyen: **En hiszem, hogy az emberek jók!**

Balácsi László

Lesz-e helyünk a közös hazában?

„Testvériség:

Nincs szebb szó a világon.

En minden széllel szemben hinni vágyom:

Ez az egy álom nem csalóka álom.

Rendtárs, polgártárs, elvtárs, honfitárs:

Eltűnnek egyszer mind e szólamok

És elvesznek a mélyben,

Partatlan semmisségben.

S egy szó zeng majd csak a világ fölött

Örök Udvozlégyképpen:

Testvér, testvérem.–”

Ady Endre „csúf” karácsonynak nevezte 1883 év végi ünnepét. Ugyanezt a jelzót lehetne ráakasztani erre az adventre, ami – reméltük – mégis egy bizakodó, újra talpra állító karácsonyhoz vezet el. A nagy adventi megmérettetésben mi nem azokra figyeltünk, sem jobbra, sem balra, akiknek istenfiúsága nem jelent egyben testvériséget is. A politikai, társadalmi élet minden rétege „megharcolta” a maga meggyőződését, ide- vagy odaállását. Számunkra jobbról is, balról is fájdalmat okozott, sokáig gyógyuló sebeket ejtett. Reménykedésünkben azokra figyeltünk, akiknek a Biblia tanítása zsinórmérték, a krisztusi életforma követendő eszmény, akik keresztény-keresztényen mivoltukban hallgatnak lelki vezetőiknek tanácsára a saját lelkiismeretük és szabad akaratuk szavai mellett. A Szentírás egyik gyöngyszeme: **„Minden időben szeret, aki igaz barát és testvérül születik a nyomorúság idejére”** – olvashatjuk a Példabeszédek könyve 17. részének 17. verséből. Az Anyaországban, nem hivatalos adatok szerint, 5,5 millió katolikus, 2,5 millió református, több mint félmillió evangélikus (közelebb az 1 millióhoz) és sok tízezer kisebb felekezethez tartozó keresztény-keresztény él. Ha **egy debreceni zsidó rabbi azt mondja, hogy ha a testvéri kopogtat az ajtón, azt be kell engedni**, akkor felszakad belőlünk is a kérdés, **hol voltak keresztény-keresztény testvéreink 2004 „csúf” adventje második vasárnapján??** Aki igaz testvérnek születik, annak duruzsolhatnak a fülébe jobbról is, balról is, mert annak ismernie kell akár a sómá izráelből, akár a Krisztus által megújított törvényből a feltétlen parancsolatot: **Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!** A határon kívül rekedt testvéreink újra (és már hányszor!) meg kellett érjék, hogy „nem vala helyük” a Nemzet Családjában. Végül keserves lett véreim karácsonya, több lett a könny, mint az öröm, de – tudom magunkról – a megpróbált hit az erős, és ezzel a hittel ünnepeltek egy jézusközpontú karácsonyt egy ajándékdömping karácsony helyett. **Furcsa azt is hallani, hogy határainkon kívüli testvéreinknek nem jutott egy állampolgársági igazolvány**, ami a legriasztóbb

számítások szerint sem került volna 600 milliárdba, de az Anyaország „rendtársai, polgártársai, elvtársai, honfitársai” (Reményik Sándort idézve) csak erre az egy ünnepre 750 milliárdot költöttek el! Hiszem, mert tudom, hogy az elszakított keresztény-keresztény testvéreink hasonló helyzetben nem hasonlóan cselekedtek volna. Ezért karácsonyuk sokkal békességesebb volt, és imádságos szívvel az Ég felé, és odatették a betlehemi kisdéd jászola mellé Mécs László papköltő gyönyörű sorait is: **„Jézuska, Isten báránykája, a csillagokba nőj csodának! Csinálj, csinálj csodát nekünk: az égről dobd le a kicifrált sok csalfa fényű csillagot!** Csillag legyen kéklő szemecskéd, szíved szórjon ránk illatot, s az angyalajakról ellesett dal legyen testvéri énekünk!” Hogy a hazai karácsonyunk milyen lett, azt nehéz szavakban leírni. Nekem nehéz, nagyon nehéz volt a testvérségről, testvériségről, együvé tartozásról beszélni, bár soha nem azok a keresztény-keresztény értékek tagadói, akik imádkozni járnak templomainkba. Ha javára lehetnék kirekesztett testvéreimnek ezzel, szívesen lemondanék a 8 év után megkapott állampolgárságomról, osztozva véreim sorsában. Adysan szólva, **„beteg a világ, nagy beteg”**, „elvesztette magát az ember”, de karácsonyi hittel reménykedünk a krisztusi egymásra találásban, feltétel nélküli testvériségben.

Minden esztendőben, amikor erdélyi körütra visszük alföldi testvéreinket, az a jelszavunk, hogy megyünk hitet és magyarságot tanulni. Hazánkfiái, megyénkbeli, városunkbeli testvéreim! Minden fájdalom ellenére kérem a Mindenhatót, hogy adjon mindenki számára áldott, sikeres, boldog új évet. Unitárius keresztényekként mi úgy érezzük, hogy minden ember testvérünk, és nem félünk ennek az isteni szónak a tartalmát is megélni mindennapjainkban. 15 évi szolgálatunk alatt megtanultuk, hogy nincs itt e hazában, sem településünkön jobboldal, baloldal, csak emberek vannak, erőnyeikkel, gyarlóságaikkal, akik még nem találták meg keresésükben az igazi testvériség útját. Egyszer talán, ha sokszor „elmennek mind Betlehemig”, ahogy a karácsonyi történet is hív, elmennek Segesvárig, Szabadkáig, a Latorca partjához, Rimaszombatig, és **látnak sok olyan kettévágott székelő kaput**, mint északi testvéreinknél, megérzik igazságát a már idézett bibliai versnek, miszerint **mindig kell szeretnie annak, aki igaz barát és testvérül születik a nyomorúság idejére.** Akkor nem lesz többé ilyen „csúf” adventünk, és a karácsonyok is szeretetteljesebbek lesznek.

2004 Karácsonyán

Balácsi László